

לשבת מברכין תמוז - הרב יוסף והרבנית ברכה קאפח

לכיתות א'-ג'

מוקצה

חכמים קבעו שאם יש כלים בשבת שאין מה לעשות איתו הוא נקרא מוקצה. לא נוגעים בכלים כאלו ולא מטלטלים אותם ממקום למקום. פירוש המילה מוקצה - מופרש, שמים אותו בקצה.

נציין שלושה סוגי מוקצה מרכזיים:

- כלי שמלאכתו לאיסור - כלי שאסור לעשות איתו בשבת את המלאכה שעושים ביום חול. דוגמאות: פטיש, מספריים, גפרור.

- מוקצה מחמת חסרון כיס - מוקצה בשל העובדה שייתכן ושימוש לא זהיר בחפץ יגרום להפסד (חסרון כיס). דוגמאות: מצלמה, יצירת אומנות, כלי נגינה.

- מוקצה מחמת גופו - כל דבר שאינו כלי וגם אין לו שימוש מוגדר בשבת. דוגמאות: אבן, חתיכת עץ, חתיכת זכוכית.

יש הרבה פרטים הלכתיים בנוגע להלכות מוקצה. יש מצבים בהם יהיה מותר לטלטל חלק מהחפצים הללו (כשצריך את המקום בו הם נמצאים; כשהחפצים הללו עלולים להיפגע, ועוד).

מדוע חכמים גזרו שלא לגעת בחפצים אלו בשבת? הרמב"ם (הלכות שבת פרק כד הלכה יב) כתב שחכמים לא רצו שאדם יתנהג בשבת כמו שהוא מתנהג ביום חול. למשל: אדם יסדר במשך השבת את הבית ויעביר כל מיני חפצים ממקום למקום, וכן אם לא יתרחק מחפצים אלו, יש חשש שהוא יעשה בהם מלאכה אסורה.

ציינו מדברי הרב משה בן מיימון - הרמב"ם, שחי לפני למעלה מ-800 מאות שנים. הרב יוסף קאפח עסק הרבה בתרגום ובפירוש כתביו הרבים של הרמב"ם. הוא כתב ביאור על ארבעה עשר ספריו של הרמב"ם - משנה תורה, פירוש המשנה, ועוד ועוד, וכן תרגם וביאר את כתביהם של רבנים קדמונים נוספים. הרב יוסף קאפח היה דיין בבית הדין הגדול, ורבים של בני קהילות תימן בארץ. אשתו, הרבנית ברכה קאפח, היתה אשת חסד גדולה מאד, וסייעה לרבים במפעל "קמחא דפסחא", שמלות לכלות, ועוד ועוד.